

Οι Δισμύριοι Μάρτυρες και ο Μωραϊτίδης

Πολιτισμός / Διήγημα

Κωνσταντίνος Κουτούμπας, Θεολόγος, Αγιογράφος, Καθηγητής Βυζαντινής Μουσικής

Ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης στις ταξιδιωτικές του περιγραφές από τις περιηγήσεις του στα μεγάλα θρησκευτικά κέντρα της Ορθόδοξης Ανατολής, γνωστές τον κοινό τους τίτλο «Μὲ τοῦ Βορηὰ τὰ κύματα», μας διασώζει το στιγμιότυπο από την επίσκεψή του στην Νικομήδεια, στο σημερινό Ισμίτ, στην οποία κατά τα ρωμαϊκά χρόνια και την περίοδο των διωγμών μαρτύρησαν πολλοί άγιοι, ανάμεσά τους ο Άγιος Παντελεήμων αλλά και οι Δισμύριοι (20.000) Μάρτυρες, των οποίων η μνήμη εορτάζεται σήμερα, τρεις μέρες μετά τα Χριστούγεννα. Και αυτό γιατί μαρτύρησαν ανήμερα των Χριστουγέννων, τη στιγμή που γιόρταζαν τη Γέννηση του Σωτήρος, συγκεντρωμένοι μέσα στον Ναό της Νικομήδειας. Παραθέτουμε παρακάτω το κείμενο του Αλεξάνδρου Μωραϊτίδη :

Ἡ περίφημος Νικομήδεια.

»Τὸ ὀμιχλῶδες καὶ καπνῶδες Ἴσμιτ, τὸ Ἴσμιτ τὸ ὑετόρρυτον, τὸ Ἴσμιτ τὸ ὑδατόλουστον. Τὸ ὀμβροτόκον Ἴσμιτ, τὸ ὁποῖον, ὡς Βιθυνικὴ πάπια ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἐσπέρας λούεται εἰς τὰ βρόχινα ὕδατα. Διηγοῦνται ὅτι ἕνας Ἴσμιτιανός, τόσον ἐβαρύνθη πλέον μὲ τὰς καθημερινὰς τῆς πατρίδος του βροχάς, μὴ δυναμενος νὰ ἀπολαύσῃ τὸ θέαμα τοῦ ωραίου κόλπου καθήμενος ἐν ὑπαίθρῳ, ὥστε ἀπεφάσισε καὶ ἀπῆλθε μὲ μεγάλην λύπην του. Καὶ κατώκησεν εἰς ἄλλον τόπον, εἰς τὰ Μπογάζια. Μετὰ καιροῦς καὶ χρόνου συνήνησεν ἐκεῖ ἕνα παλαιὸν συμπατριώτην του, ἄρτι ἐλθόντα ἀπὸ τὸ Ἴσμιτ· καὶ πρώτην ἐρώτησιν τοῦ ἀποτείνει :

-Ἴσμιτὲ γιαγμούρ, γιαγίορ; (βρέχει ἀκόμα εἰς τὸ Ἴσμιτ;)

-Γιαγίορ! Γιαγίορ! Βρέχει! Βρέχει! ἀπήνησεν μὲ ἕνα θλιβερὸν τόνον ὁ συμπατριώτης του....

Διὰ τοῦτο τὰς ἡμέρας αὐτὰς τοῦ θέρους, τὴν ἑορτὴν τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος, ἡ χώρα αὕτη παρέστησεν ἐνώπιόν μου ἕνα θέαμα θαλερωτάτης ἀνοίξεως, πανόραμα χειμῶνος χλοάζοντος ὡς ἐν Ἀπριλίῳ μηνί. Καὶ ἐγὼ δὲν ἤμην συνειθισμένος εἰς τὰς τοιαύτας ἐκπλήξεις, ψηνόμενος αὐτὰς τὰς ἡμέρας μέσα εἰς τὸν ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν φοῦρνον.

Ἄμπελοι καὶ καπνοφυτεῖαι ὀργῶσαι, μὲ τὰ λιπαρὰ φύλλα των, τὰ καταπράσινα καὶ μεγάλα· κῆποι καὶ καλαμῶνες, καὶ δένδρα ἀειθαλῆ καὶ δένδρα ὀπωροφόρα, καὶ μωρέαι καὶ κυπάρισσοι, ἀποτελοῦντα δάσος, περικοσμοῦσι γύρω-γύρω, τοὺς λόφους, εἰς τὰ κράσπεδα τῶν ὁποῖων ἀπλοῦται ἡ Νικομήδεια, ἡ ἀρχαία τῶν

Ρωμαίων αυτοκρατόρων ανατολική πρωτεύουσα, όπου ο θηριώδης Διοκλητιανός είχε στήσει τον αίμοχαρή θρόνον του επάνω εις τὰ βασανιστικά ὄργανα, με τὰ ὁποῖα, τὸ θηρίον, εβασάνιζε τοὺς ἁγίου μάρτυρας.

...Ἴδου ἔξω ἐκεῖ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας τῶν Νικομηδέων Μητροπόλεως, ὅπου τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων ὁ φοβερὸς διώκτης Μαξιμιανός, τοῦ Διοκλητιανοῦ ὁ αίμοχαρῆς σύντροφος, τὸ ζευῖγος τοῦ διαβόλου, ὅπως ἀποκαλοῦνται οἱ δύο αὐτοὶ εἰς τὰ Συναξάρια, ἐπυρπόλησε τοὺς δισμυρίους χριστιανοὺς τοὺς ἐορτάζοντας τοῦ Χριστοῦ τὴν γέννησιν. Πολὺ φρικιαστικὸν εἶνε τὸ ἱερὸν αὐτὸ Συναξάριον.

-Μεθαύριον, βασιλεῦ, οἱ Χριστιανοὶ ἐορτάζουν τὰ Χριστούγεννα. Καὶ θὰ εἶνε ὅλοι συνηγμένοι τὴν νύκτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν των, εἶπεν εἰς τὸν Μαξιμιανὸν ἕνας ἐκ τῶν ἱερέων του. Μόνον στείλε, νὰ τοὺς καύσουν ὅλους μέσα ἐκεῖ, ἐὰν δὲν στέρξουν νὰ προσκυνήσουν τὰ εἴδωλα.

Πάραυτα ὁ φοβερός διώκτης προστάσσει νὰ σωρεύσουν ἔξω τοῦ Ναοῦ, ξύλα, δαδία καὶ φρυγανα, καὶ νὰ τὰ ἀνάψουν.

Βωμὸν δὲ ἔστησεν ἔξω εἰς τὰ προπύλαια, καὶ ἕνας σαλπικτῆς ἐσάλπιζεν : Ὅστις θέλει νὰ σωθῆ ἀπὸ τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ἅς ἔλθῃ ἐδῶ νὰ θυσιάσῃ εἰς τοὺς θεοὺς. Ἄλλος δὲ κῆρυξ εἰσελθὼν, εἰς τὰ αὐτὰ προέτρεπε τοὺς συνηγμένους ἕνδον Χριστιανούς.

Ὁ ἱερεὺς ὅμως τῶν Χριστιανῶν ἐγκαρδιώσας πάντας καὶ ἐνισχύσας, τόσον τοὺς ἐνθουσίασεν ὅλους, ὥστε ἐκράυγασαν μὲ μίαν φωνήν: «Προτιμῶμεν τὸν θάνατον, παρὰ νὰ ἀρνηθῶμεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν.

Τότε ἀναψε πέριξ ἡ πυρά, φοβερῶς τριζοκοποῦσα. Ἐντὸς δὲ τοῦ Ναοῦ οἱ ἱερεῖς ἐβάπτισαν τοὺς ἀβαπτίστους, καὶ τοὺς ἐκοινώνησαν ὅλους τὰ Θεῖα Μυστήρια. Ὅταν δὲ αἱ φλόγες ἤρχισαν νὰ κατακαίουν τὸν Ναὸν ἕνδον, ὅλοι ὅσοι εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐκάησαν, τὸν Παγκόσμιον ὕμνον τῶν Τριῶν Παίδων ψάλλοντες, ὅλοι τὸν ἀριθμὸν χιλιάδες εἴκοσιν! Ὑστερον δὲ ἀπὸ πέντε ἡμέρας πλησιάσαντές τινες Χριστιανοὶ ἀπόκρυφα, προσεκύνησαν τὴν τέφραν τῶν Μαρτύρων, ἡ ὁποία εὐωδίαζε γλυκύτατα.

-Αὐτὰ εἶνε τὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τούτου, μοῦ εἶπεν ὁ συνοδός μου, ὅπου ἐκάησαν οἱ δισμῦριοι Μάρτυρες.

Προσεκύνησα εὐλαβῶς τὸ ὠραῖον αὐτὸ Θυσιαστήριον, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀναρίθμητα, ἐπὶ

των οποίων έθεμελιώθη ή Έκκλησία μας...”[\[1\]](#)

[\[1\]](#) . Άλ. Μωραϊτίδη, Μὲ τοῦ Βορηὰ τὰ κύματα, Σειρὰ Α', έκδ. «Ίω. Σιδέρη», Ἀθήναι, σσ. 125-126· 132-133.

Για λεπτομέρειες βλ στο ιστολόγιο του κ. Κουτούμπα πάνω σε θέματα σχετικά με το Σκιαθίτη λογοτέχνη και όχι μόνο: <http://www.skiathosiconography.blogspot.gr/>

<http://bit.ly/18RAXqn>